

PUBLICATIE

Nieuwe publicatie van het Landelijk Kenniscentrum LVB: Handreiking zelfrapportage LVB

Douma, J., Moonen, X., Ovsiannikova, K., & Noordhof, L. (2025). *Handreiking zelfrapportage LVB: Aanbevelingen voor het ontwikkelen, aanpassen en afnemen van (diagnostische) instrumenten bij mensen met een licht verstandelijke beperking*. Landelijk Kenniscentrum LVB.

In het verleden werd in (diagnostisch) onderzoek naar, over of ten behoeve van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) vaak gebruikgemaakt van zogeheten ‘proxies’: mensen die namens en over de persoon met een LVB informatie geven, zoals ouders, leerkrachten en begeleiders. Toen ging men er nog van uit dat mensen met een LVB niet of onvoldoende in staat zijn om zelf betrouwbare of betekenisvolle informatie te geven, omdat ze de vragen niet goed zouden begrijpen en hun antwoorden niet goed zouden kunnen verwoorden. In de laatste decennia is dat gelukkig veranderd. Nu is het uitgangspunt dat dit onderzoek juist wel bij de persoon met een LVB zelf uitgevoerd moet worden. Hij kan immers zelf het beste aangeven wat hij kan, lastig vindt, voelt, denkt, wilt etc. Wetenschappelijk onderzoek onderschrijft dit en toont aan dat het wel degelijk mogelijk is om op betrouwbare en valide wijze (diagnostisch) onderzoek te doen bij mensen met een LVB en dat zij in staat zijn tot zelfrapportage als er tijdens de ontwikkeling en afname van een (diagnostisch) instrument maar rekening wordt gehouden met de LVB.

Hoe er rekening gehouden kan worden met de LVB, stond al beschreven in de Richtlijn diagnostisch onderzoek LVB, die in 2012 door het Landelijk Kenniscentrum LVB is uitgegeven. Onlangs is de volledig geactualiseerde versie ervan verschenen, maar onder een andere titel, namelijk Handreiking zelfrapportage LVB. We hebben dit aangepast omdat de oorspronkelijke hoofdtitel te veel de indruk wekte dat zou worden aangegeven hoe er diagnostisch onderzoek naar een LVB gedaan kan worden en welke instrumenten daarvoor ingezet kunnen worden. Dat is echter niet het geval.

De handreiking staat in het teken van het bevorderen van zelfrapportage door mensen met een LVB of, met andere woorden, hoe we de inbreng van mensen met een LVB zelf in (diagnostisch) onderzoek zo waardevol mogelijk kunnen

laten zijn. We besteden daarbij aandacht aan de constructie van een instrument (vragenlijst en test), aan het afnemen van een instrument bij iemand met een LVB, en aan het verwerken van de verkregen antwoorden of resultaten.

De handreiking is daarmee relevant voor: 1. ontwikkelaars van vragenlijsten en tests die bedoeld zijn voor afname bij mensen met een LVB en 2. degenen die een test of vragenlijst bij iemand met een LVB gaan afnemen.

Voor deze update is er in 2023–2024 (wederom) een beknopte literatuurstudie gedaan om de inzichten in de oorspronkelijke versie te toetsen, te onderbouwen en te actualiseren. Daarnaast zijn er interviews gehouden met psychodiagnostisch medewerkers, testontwikkelaars en ervaringsdeskundigen.

In de handreiking staat een uitvoerige beschrijving van de ‘kenmerken’ van een LVB die het doen van ‘standaard’ (diagnostisch) onderzoek compliceren. Vervolgens doen we concrete aanbevelingen over hoe met deze kenmerken rekening kan worden gehouden bij het ontwikkelen of aanpassen van (diagnostische) instrumenten die afgenomen gaan worden bij mensen met een LVB. Daarbij gaat het o.a. over de inhoud van een instrument, het taalgebruik en over de vormgeving van een instrument. Tot slot beschrijven we hoe tijdens de afname van een test of vragenlijst zo goed mogelijk kan worden aangesloten op de LVB van de respondent. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over de testruimte, over communicatie en bejegening en over het gebruik van visuele ondersteuning.

In het laatste hoofdstuk staan de aanbevelingen nog een keer beknopt weergegeven. Deze samenvatting is ook als los document te downloaden.

De handreiking en de samenvatting zijn gratis te downloaden via <https://kenniscentrumlvb.nl/product/handreiking-zelfrapportage-lvb/>